

Modell for strategisk samhandling

Gemini-senter er en modell for strategisk samhandling mellom parallelle faggrupper ved NTNU, SINTEF, Universitetet i Oslo, St. Olavs Hospital og NTNU Samfunnsforskning. Formålet er å bygge større og mer robuste fagmiljøer med høyere kvalitet som bedre kan gripe og utvikle nye muligheter. Gjennom det skal partnerne øke konkurransekraften og verdiskapingen for fellesskapet.

På den internasjonale arenaen etterspørres gode fagmiljøer, både fra oppdragsgivere og studenter. Det er de beste miljøene som vinner frem i den stadig hardere internasjonale konkurransen. Derfor arbeider Gemini-sentrene i tråd med visjonen:

Internasjonalt fremragende sammen

Gemini-modellen forutsetter et planlagt og aktivt vedlikeholdt samarbeid mellom ellers selvstendige enheter. Bærebjelkene er vilje til samarbeid og gjensidig forståelse og respekt for hverandres roller og egenart. Samarbeidet skal preges av likeverdighet, inkluderende adferd og rettferdig ressursfordeling.

For å få samarbeidet til å fungere, må partene forplikte seg til felles strategiprosesser som basis for virksomhetsplaner, faglig koordinering inn mot større satsinger, møteplasser for ideutvikling og informasjonsutveksling, felles profilering av samarbeidsprosjekter, og samarbeid om investeringer og bruk av laboratorier og utstyr.

Bakgrunn

Gemini-konseptet ble etablert av NTNU og SINTEF i 2003 for å revitalisere samarbeidsforholdet. Utgangspunktet var en bottom up-filosofi som tok på alvor at det er forskere som samarbeider, ikke institusjoner. Vellykket samarbeid bygges nedenfra, av fagmiljøene. Universitetet i Oslo kom med i ordningen i 2004, St. Olavs Hospital i 2007 og NTNU Samfunnsforskning i 2019. Ordningen har vokst til å omfatte et 20-talls sentre. De fire første Gemini-sentrene ble oppnevnt av næringsminister Ansgar Gabrielsen.

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) evaluerte Gemini-ordningen i 2017, på oppdrag fra NTNU og SINTEF, og konkluderte med at den er et godt samarbeidskonsept som bør videreføres, men at det må tas noen grep. Rammeverket rundt Gemini-sentrene har vært uforandret i 15 år og bærer preg av det. Konseptet ble utviklet under andre rammebetingelser og før man fikk senterordninger som SFF, SFI og FME. NIFU pekte i tillegg på at myndighetenes insentiver og tellekanter for forskning i institutter og universiteter er blitt mer sammenfallende. Det gjør samarbeidet mer krevende. Vilje til samarbeid er ikke nok med dagens rammebetingelser.

Det var et vesentlig punkt i NIFUs evaluering at den strategiske forankring av Gemini-sentrene har vært for dårlig. Sentrene må betraktes som strategiske satsinger og følges opp deretter. Dette er innebygd i den reviderte Gemini-modellen.

Styret for sentrene sluttet seg til vurderingene og anbefalte et sett av endringer. Gemini-ordningen har vært til behandling i NTNU/SINTEFs samarbeidsarenaer for teknologi og samfunn/helse, som støtter anbefalingene. Dagens reviderte samarbeidskonsept ble vedtatt av NTNUs og SINTEFs ledelse i september 2017 og gjort gjeldende fra 2018.

Formål

Gemini-senteret er en samarbeidsarena for å bygge større og mer slagkraftige fagmiljøer. Motivet kan være å skape en plattform for å søke om SFF/SFI/FME-status, EU-prosjekter eller å adressere

store samfunnsutfordringer. Samarbeidet kan også ha forskningsrådsprosjekter eller felles samhandling mot næringsliv og offentlig sektor som formål.

Et tredje motiv kan være å åpne nye muligheter på lengre sikt, hvor resultatene ikke umiddelbart er opplagte. Dette er i tråd med Gemini-konseptet opprinnelige bottom up-profil. Yngre forskere kan bruke Gemini-konseptet til å bygge faglige nettverk rundt problemstillinger som opptar dem. Samarbeid om forskningsinfrastruktur kan være en god drivkraft, uansett formål.

Et Gemini-senter kan være monofaglig, mellom parallelle faggrupper, eller flerfaglig.

Søknad om å få status som Gemini-senter rettes til ledelsen ved NTNU/UiO/SINTEF/St. Olav/NTNU Samfunnsforskning. Det åpnes for søknader to ganger i året. Godkjenning gis av styret for Gemini-ordningen. Den offisielle oppnevningen skjer under SINTEFs Rådsmiddag i april og november.

Kriterier for oppnevning

Fagmiljøene må ha et klart formål med Gemini-samarbeidet, med tydelige mål og milepæler. Det må komme klart frem i søknaden hvorfor man ønsker å etablere senteret og hva partnerskapet skal gjøre for å nå sine mål. Ambisjoner og aksjoner skal nedfelles i en strategiplan.

Formålsbeskrivelsen må ha en strategisk tilnærming. Gemini-senteret skal være godt integrert i partnermiljøenes strategier og må i seg selv fremstå som en strategisk satsing.

Linjeledelsen hos partnerne har et særlig ansvar for å forankre senteret strategisk og følge det opp som den strategiske satsing det er. Linjeledelsen skal signere på søknaden. Søknaden skal også være godkjent på dekan/direktør-nivå. Senteret skal ha et aktivt styre, utgått fra linjeledelsen.

Gemini-senteret er primært en arena for forskningssamarbeid, men oppmuntres til også å støtte opp under utdanning. Partnerne kan vurdere å legge inn stipendiatstillinger i senteret, slik at det i enda større grad får preg av en strategisk satsing. Det gjelder både institutt- og universitetsstipendiater.

Sentrenes varighet

Et Gemini-senter oppnevnes for en periode på fire år. Etter den tid kan det søkes om re-oppnevning for en ny fireårs periode. Hvis partnerne ønsker å videreføre samarbeidet ut over 8 år må det være gjennom å sette nye mål for samarbeidet.

Søknad om re-oppnevning av Gemini-senteret følger samme kriterier som ved første gangs søknad.

Økonomi

Et Gemini-senter får 100.000 kroner til rådighet hvert år for dekning av direkte kostnader. Pengene bevilges av moderinstitusjonene og disponeres av det enkelte senters ledelse.

Senterledelsen skal kunne benytte strategiske ressurser til utøvelsen av funksjonen. Det gjelder både timer og ressurser for øvrig. Dette må avtales med linjeledelsen i hvert enkelt tilfelle.

Årsrapport

Alle Gemini-sentre skal utarbeide en årsrapport i to deler:

- Årsrapportens første del skal inneholde et sammendrag av siste års resultater, inkludert vurderinger av resultatoppnåelsen. Rapporten skal primært beskrive fremdrift i forhold til senterets mål og milepæler.
- Årsrapportens andre del skal være en revidert strategiplan. Endringer fra fjoråret og begrunnelsen for endringene må komme tydelig frem.

Rapporten sendes koordinatoren for Gemini-sentrene, i tillegg til egen linjeledelse, innen utgangen av januar måned.

Avsender for årsrapporten skal være Gemini-senterets styre.

Andre forhold

Det skal avholdes et årlig møte mellom senterledelsen og koordinatoren for Gemini-sentrene hvor resultater presenteres og erfaringer fra senteret diskuteres. Møtet må gjerne kombineres med et av senterets styremøter.

Alle Gemini-senter vil bli invitert til to Arena-møter i året for utveksling av informasjon og inspirasjon. Koordinatoren har ansvaret for å innkalle møtene.

Styre og koordinator

Gemini-samarbeidet ledes av et styre med representanter fra NTNU, SINTEF og Univ. i Oslo. Styret har det overordnede ansvaret for å forvalte og videreutvikle Gemini-samarbeidet. Styret rapporterer årlig til den øverste ledelse i institusjonene om status og utvikling. Rapporten er basert på Gemini-sentrenes årsrapporter.

I 2017-2019 består styret av:

- Ingelin Steinsland, NTNU (leder)
- Frank Almlı, NTNU
- Kristin Vinje, UiO
- Marie Bysveen, SINTEF
- Per Johan Lillestøl, SINTEF

Koordinator for Gemini-samarbeidet har det daglige ansvaret for å følge opp sentrene. Koordinatoren er saksbehandler for søknader og årsrapporter og sekretær for styret.

Koordinator fra 2016 er Gunnar Sand, prosjektdirektør i SINTEF.

Avslutningsvis

Det er bred enighet i fagmiljøene som er med i ordningen om at Gemini-senteret bidrar til:

- Velfungerende og langsiktig samarbeid gjennom gjensidige forpliktelser.
- Bedre utnyttelse av laboratorier og felles oppgradering av instrumentparken.
- At samarbeid mellom individer kan utvikles til å bygge større og mer robuste fagmiljøer.
- Gjennomtenkt samspill mellom grunnleggende og anvendt forskning.
- Større eksponering utad i forhold til kunder og studenter.

Det er på bakgrunn av slike erkjennelser at Gemini-ordningen er besluttet videreført.

Spørsmål?

Ytterligere informasjon fås ved direkte henvendelse til koordinatoren for Gemini-sentrene:

Gunnar Sand, prosjektdirektør i SINTEF
Mobil: 930 58 503
gunnar.sand@sintef.no